

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anuniuri cu prețurile cele mai moderate.

Un numar 10 fileri.

ADEVERUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — 1 coroane
Pentru strălăutate:
Pe 1 an — — 3 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 1 dollar

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactata de un comitet.

Apare la fiecă 15. ale luni.

Puterea bogăților e moartea săracilor.

Glas necăjit de muncitor.

Ori-ce dreaptă judecată nu poate să priceapă o jefuire atât barbară a poporului în veacul al douzecilea al civilizațiunei, precum este jefuit poporul muncitor ungar de clasa sa stăpânitoare.

Lacomă și fără milă, această clasă încearcă cu poveri tot mai mari populația țării, poveri, cari numai nimicire și pustiire poate să aducă în urmă. În lăcomia clasei domnitoare de a-și vedea asigurată și mărită bogăția, nu crută nimic, ei înhamă la carul suferinții bărbați, femei, bătrâni, copii, cari să le dea ultima picătură de sânge.

Armata întărită îi trebuie clasei domnitoare din Ungaria, asta iar susținută cu bani și sânge din popor.

Dar oare armată-i trebuie poporului ungar, atunci când dușmanii din afară de loc nu amenință, când soarta lui este atât de rea, încât nu poate să mai trăiască în țara lui, când țările vecine ar fi gata să facă numai bine poporului ungar, void să-i trimeată carne, bucate ieftine ca să poată trăi mai lesne? Pentruce-i trebuie atunci armata întărită? Nu, poporul n'are nevoie de oștire, ei numai clasa domnitoare are lipsă de ea, ca să-și apere averile și țara de așa ziși dușmani (țările vecine), cari ar putea să aducă carne și bucate ieftine poporului ungar. Căci dacă vor fi mai ieftine vitele și bucatele în țară, atunci va scădea venitul cel mare al grofilor, al agrarienilor din Ungaria.

Și ei tocmăi asta nu voiesc. Mai bine să piară tot poporul muncitor! Nu de geaba dar cer domnii întărirea armatei, înmulțirea numărului soldaților, construirea vapoarelor uriașe de război, înzestrarea armatei cu mașini-puști, zidirea de noi cazărmi și alte

multe lucruri. Și cheltuelile acestea nu le acoper ei, bogății, ei tot poporul sărac, tot muncitorii cari lucrează zi și noapte, putând de-abia ca să-și agonisească pânea. Ce-i pasă clasei domnitoare, ce le pasă grofilor, baronilor și marilor proprietari de pământ, că poporul duce o viață peste măsură de mizerabilă, ce le pasă lor că zeci de mii de oameni părăsesc țara numai ca să nu moară de foame. Ei în scumpa lor patrie din nou provoacă scumpirea mijloacelor de trai, din nou îngreuiază soarta poporului muncitor. Toate cheltuelile cele mari le pun numai pe spatele poporului sărac.

Guvernul lui Khuen când a venit la putere a spus că înainte de toate va da drepturi poporului și pe urmă se va ocupa cu celelalte treburi.

Noi însă vedem, că guvernul lui Khuen cu toate celelalte treburi se ocupă, dar numai de dreptul poporului nu voiește să știe nimic.

Indată ce a venit la putere a votat suma îngrozitoare de 312 milioane de coroane pentru Dreadnoughturi (vapoare uriașe de război), care trebuie plătită de Austro-Ungaria în curs de șase ani. Din suma asta uriașă în anul 1911 trebuie plătite 55 milioane de coroane, dintre cari Ungaria plătește 20 milioane. Și asta a fost numai un început al poverilor ce le aduce pe popor.

Urmează acum cheltuelile ce au să se facă prin intrarea în vigoare a noilor reforme militare. În budgetul anului 1911 s'a stabilit suma de 252 milioane de coroane pentru armată. Prin reformele militare însă suma aceasta se va urca la 354 milioane de coroane. Astfel că din anul viitor începând statul va cheltui cu o 100 milioane de coroane mai mult, numai fiind-că s'a făcut o așa zisă reformă în armată.

Deși reforma militară nu a căpătat încă putere de lege și guvernul se și gândește, că din ce să acopere cheltuelile acestea

uriaeșe. Calea pe care guvernul o socoate ca cea mai bună ca să scoată atâția bani pentru armată, este jefuirea banditească a poporului. Intreaga sumă uriașă o scoate prin fel de fel de dări, pusă pe articolele de trai ce le consumă masa cea mare a poporului muncitor. Astfel stăpânirea a încărcat cu dări spirtoasele, petrolul, zăcharul, tutunul (tabac), chibriturile (lemnuse), vama pe bucate și apoi mai vine de-abia darea directă. I-s'a părut stăpânirii că birurile de până acum sunt prea mici, prea ușoare de suportat și de aceea le urcă acum și mai mult guvernul. De pe spirt guvernul are să încaseze de aici înainte cu 17 milioane de coroane mai mult ca până acum. Darea de spirt care a fost până acum 108 milioane, de coroane de aici înainte are să fie 125 de milioane. Astfel că un hectoliter de spirt care a costat până acum 120 de coroane, de aici înainte are să coste 140 de coroane.

Și dacă vom plăti spirtul mai scump dela Septembrie înainte, aceasta este tot din pricina că s'au făcut „reforme“ în armată și fiind-că se construiesc vapoare de război. Dar guvernul a mai urcat darea și la alte obiecte de cari se folosesc mai mult oamenii din poporul de jos. Tutunul, buruiana aceasta otrăvitoare, încă este încărcat din nou cu dare. Din tutun guvernul socotește că va încasa cel puțin cu 30 milioane de corcane mai mult ca până acum. Monopolul tutunului a adus până acum 80 de milioane de coroane statului. Dar fiind-că tutunul este de mai multe calități, mai bune și mai rele, guvernul n'a urcat darea pe calitatea cea mai bună care o fumează domnii, bogății, ci a urcat darea numai pe calitățile proaste, cari le fumează clasa săracă. Ca să dăm aici o pildă cum guvernul jefuiește numai poporul sărac, amintim următoarele:

În anul 1909 statul a încasat 22 de milioane de coroane de pe țigările de foi: Rövid, Hosszu, Portorico și țigaretel Vir-

MINERUL.

De: *Henric Ibsen.*

Subpământeană boltă, te sfăramă
Subt loviturile grelei cazmale,
Tot mai adânc îmi voiu purcede cale
Pân' voiu trezi un sunet de aramă.

În adâncimile necertate
Din munți mă chiamă un bogat tezaur,
Acolo, îngrădite 'n brie de-aur
Dorm strălucind movili de nestemate.

O pace și o tăcere nepătrunsă
Domnește 'n veci în astă închisoare.
Deschide-mi drum', cazma biruitoare,
S'ating comoara inimei ascunsă.

Voios ca un copil eram odată,
Trăind sub cerul sămănat cu stelo
Flori surideau în calea vieții mele,
Căci inima-mi p'atunci era 'mpăcată.

Dar mai fărziu uitat'am de lumină,
Căci nici un cântec vesel nu străbate,
Nici murmurul răchitelor plecate
În întunerecul pustiu din mină.

Și viața mea era strălucitoare
Când am descins aici întâia oară
Și așteptam un spirit să-mi răsără
Ca să-mi deslege-a vieții ghicitoare.

Dar până azi pe lume nimeni încă
Nu m'a îndreptat pe cale-adevărată,
Nici o schinteie nouă nu s'arată
Să-mi lumineze noaptea cea adâncă.

A fost o simplă amăgire oare?
Nu poți s'ajungi prin umbră la lumină?
Și totuși lumea, sus, e așa senină,
Iar ochii mei orbesc, privind la soare.

Dar nu! mai bine 'n pacea nepătrunsă
Ce-n veci domnește 'n neagra închisoare:
Deschide-mi drum, cazma biruitoare,
S'ajung comoara inimei ascunsă...

Și pân' la cel din urmă ceas al vieții
Ridicăte-cazma, și cazii într'una
Că-i încă noapte, ca întotdeauna
Și nu știu unde-s zorii dimineții.

Traducere de: *St. O. Iosif și D. Anghel.*

O crimă necesară.

Scrisă de: *S. Marcienne.*

— Traducere din ungurește. —

Ploquet s'a amestecat într'o încăierare, în cursul căreia a fost împușcat un vardist. Pentru aceasta judecătoria s'a răzbunat fără milă pe el. Ploquet deși nevinovat a fost amestecat în conflictul acesta, fiind socotit

ca complice (pârtaș) a scăpat cu douăzeci de ani de pușcărie.

Douăzeci de ani de pușcărie! În gazetă osânda asta cuprinde numai un rând. Dar s'o împlinești, e ceva grozav. Douăzeci de ani! Și cu toate acestea, să întâmplă că condamnatul îi trăiește. Îndeosebi când își începe de vreme osânda. Ploquet la etatea de optsprezece ani s'a aflat în situația aceasta. Și de treizecișopt de ani a fost când a scăpat. Tare a îmbătrânit, dar era încă om. Toată ura ce o simțea față de călăii săi, ură îngrămădită în sufletul lui în șirul lung de ani, i-a dat glas în aceste vorbe batjocoritoare.

— Ești liber! Așa dar droptate totuși este!

Inima i-a fost cuprinsă de nădejdi noi. Ce dracu!

În etate de treizecișopt de ani, doar mai nădăjduiește omul, chiar dacă ar fi petrocuit douăzeci de ani sub cerul arzător. Plin de planuri a plecat la drum.

Când a ajuns în Marseille, a fost chemat la poliție. Acolo i-s'a spus că deși e liber, este totuși pus sub paza poliției.

— Cum poftiți — a zis el. Dar vă asigur că n'am să făptuiesc nici un rău. N'ați putea să-mi spuneți unde ași putea să capăt de lucru?

La întrebarea aceasta i-s'a răspuns, că

gina, Drama, Sport și Hölgy pe cari le fumează mai mult sărăcimea. Iar de pe țigările de foi Nilus, Stambul, Sultan, Memphis și de pe țigaretile Regalitas, Britanica și Trabuco ce le fumează domnii a încasat statul numai un milion și trei sute de mii de coroane. Astfel dacă asămânăm un milion și trei sute de mii de coroane, venitul de pe tutunul fumat de bogați, cu cele 22 de milioane de coroane, venitul de pe tutunul fumat de săraci, ne putem face o idee cu cât contribuie mai mult poporul sărac la cheltuelile statului decât bogații. Iar prin noua dare ce s'a pus pe tutun, populația nevoioasă va plăti de opt-ori mai mult ca boierii pentru buruiana statului.

De aici putem vedea lăcomia clasei domnitoare, care-și păzește punga ei, dar face ca cheltuelile să le supoarte poporul muncitor. Reformele militare n'au fost votate încă de parlament, dar neazurile și sărăcia ce o va aduce, o simțim de pe acum. Și ce are să mai fie după aceasta! De aceia e nevoie să se ridice tot poporul din țara asta, ca să nu lese clasa domnitoare să aducă legi, cari să nimicească poporul întreg. Mână de călău lucrează aici! Nu e milă, nu-i conștiință omenească, ci numai jaf tâlhăresc. E condamnat la moarte poporul prin mâna de călău a guvernului Khuen. Va suferi oare poporul aceasta? Nu și iar nu. Dacă stăpânirea nu dă dovadă de dreaptă judecată, dacă ea nu voiește să știe ce-i trebuie țării și națiunilor ce o locuiesc —, va arăta atunci poporul ce știe el. Va duce o luptă aprigă și stăruitoare, pentru a cuceri reforma cea mai de folos: *votul universal, direct și deopotrivă pentru toți, prin care se va curăți Casa țării, parlamentul, de toți grozii, baronii și lepădăturile boierești, cari astăzi fac legi ce duc de răpă țara și poporul.*

RĂVAȘ.

Lupta începe... Mercuri 12 Iulie, s'a dat primul semnal de luptă în parlament, și afară, în stradă, pentru a se face cu neputință votarea reformei militare. A fost o zi bogată în întâmplări mari și înălțătoare. În vremea ce în Casa țării mănunchiul de deputați ai opoziției a început lupta contra reformei militare, făcând o obstrucție isteată, așa încât nici nu s'a putut începe desbaterea acestui proiect de lege, — în stradă au demonstrat zeci de mii de muncitori contra politicii dușmănoase a guvernului. În foi volante și adunări populare partidul

nostru socialdemocrat a arătat în aceiași zi, că nu va tolera ca guvernul lui Khuen să urce în mod nerușinat cheltuelile militare și să-și bată joc de drepturile poporului.

În aceiași zi partidul kossuthist s'a arătat gata să se alătore de toți acei, cari luptă contra poverilor militarismului, asta mai mult de teamă ca să nu-și piardă popularitatea în țară.

Avem nădejde că lupta aceasta se va isprăvi cu unica izbândă ce o poate dori toți iubitorii de bine pentru țară și popoarele ei: *Infăptuirea votului universal care va pune capăt parlamentului de clasă.*

La temniță... Tovarășul Aurel Cristea care a fost condamnat în Februarie din partea justiției de clasă maghiară, la 26 de zile temniță de stat, pentru foaia volantă „Cuvântul grozilor” apărută în Ianuarie 1910, va trebui să se prezinte la 19 Iulie 1911, Mercuri dimineața la orele 9 la direcțiunea temnițelor din Vaț, spre a-și începe pedeapsa de 26 de zile.

În vreme ce ucigașii lui Achim se plimbă acuma liberi, tov. Cristea va trebui să ispășească în pușcărie păcatul cel mare de a fi seris și vorbit pentru drepturile poporului desmoștenit. Uram tovarășului nostru liniște sufletească în aceste zile de încercare. Să între și să iasă din pușcăria stăpânirii cu fruntea mândru ridicată, căci el pentru o cauză dreaptă a fost sortit să suferă în societatea de astăzi.

Politica cu frânghia udă... Ne oprim aci puțin asupra unei pagini dure-roase din viața politică și socială din România.

Politica, se știe, doar nu se mărginește numai la vorbiri parlamentare sau articole de gazetă, ci e complexul (întreaga țesătură) de legi și porunci ministeriale precum și felul cum funcționarea din orașe și sate aplică aceste legi și porunci.

Ei bine, asupra unui caz special, de poruncă infamă dată de un ministru român și aplicată cu strășnicie și bestialitate de către prefect, primar și jandarmi dintr'o comună românească — au avut zilele aceastea atât foile din România cât și din alte țări de vorbit pe larg. Iată pe scurt întâmplarea:

Obștea de săteni din comuna Rucăr (jud. Muscel) aveau un proces cu un domn, Baștea, din aceiași comună, în chestia unui munte cu o pădure uriașă, pe care boierul Baștea pe nedrept voia s'o ia cu totul în stăpânire. Fără să aștepte rezultatul procesului, boierul Baștea tăiașe copacii în valoare de 200.000 lei și acum voia să le ducă spre vânzare. Obștea din Rucăr, fire-

ște că s'a împotrivit acestei însușiri pe nedrept a avutului ei de către boierul Baștea. Acesta însă a cerut sprijin dela ministrul de interne. Și cum, și în țara românească — poate mai mult ca 'n ori-ce altă țară — dreptate pentru țărâtime nu există, ministrul, se înțelege, a ținut numai seamă de interesele boierului Baștea, și-a dat porunca ca cu puterea jandarmărească să fie opriti țărâni din Rucar de a mai ține la avutul lor (pădurea). Și așa săptămâna trecută, satul Rucăr a fost ocupat militărește, iar peste 60 țărâni au fost declarați arestați, legați cot de cot și duși în ghionturi de jandarmi la cazarmă, unde au fost desbrăcați și bătuti cu frânghia udă până ce sângele a prins să năpădească. N'au fost cruțați nici bătrânii de optzeci de ani, nici femeile, mame a cinci copii. Iar ceilalți locuitori ai satelor au fost bătuti cu paturile puștilor de jandarmi, căleți în picioare și hăituti cu neindurare. Mulți săteni s'au retras, în vârf de munte unde au stat trei zile și trei nopți, fără să ia ceva în gură, fără să-și odihnească trupurile fărâmate — numai ca să scape de furia sălbatică a călăilor de jandarmi setoși de sânge țărânesc.

Și pentru ce toate aceste grozavii? Pentru-că țărâni din nenorocitul sat românesc au declarat răspicat că nu se pot învoi ca ceia ce-i a lor să fie luat și furat cu ajutorul jandarmilor și a stăpânirii de boier.

Și când sălbătăciile fără pereche au fost împărțite marelui public prin gazete, și s'a cerut dela ministrul de interne pedepsirea vinovaților, a schinguitorilor — acesta cu o nerușinare ciocoiască a răspuns că... *bătăia nu se mai întoarce.*

Iată dar un guvern dintr'o țară „civilizată” care se mulțumește să facă o politică cu frânghia udă, o politică în care numai dreptul celui mai tare e lege.

Organizare.

I.

Muncitorimea română din Ungaria și socialismul.

Ce voim?

Sunt aproape 10 ani de când a început să străbată razele socialismului și 'n poporul român din Ungaria. De atunci încoace foarte multe greutăți au avut de întâmpinat din partea guvernărilor toți aceia, cari s'au pus în serviciul cauzei *pentru propagarea ideilor socialiste în masele muncitorilor români.* Însă cu toate astea, dușmanilor, nu le-a reușit ca să nimicească mișcarea.

să facă așa cum fac alții, cari se află în aceiași stare ca și dânsul.

— Mă duc și caut de lucru, doar oi găsi și eu ceva — a zis. Dar a mers cu mult mai greu, decât și-a închipuit. Pretutindeni i-s'au cerut hârtii (documente), carte de lucru. Însă când el le spunea sfios, că vine din închisoare, unde a petrecut douăzeci de ani, i-s'a arătat ușa: Dar iată că e însuflețit de o nouă nădejde. Într'un loc l'au primit fără ca să-l întrebe ceva. Dar în Sâmbăta cea mai apropiată i-au dat drumul. Din bunavoință a autorității, s'a aflat afacerea. S'a hotărât atunci să plece în străinătate. Dar nici acolo nu i-a mers mai bine. Toate ușile i-se închideau în față. De repetate-ori a fost pedepsit pentru vagabondaj (când umbra fără nici un rost). S'a întors în Franța, unde nu i-s'a schimbat soarta. Fărâmat de oboseală, el umbla mereu după lucru. Dar pretutindeni i-se cereau hârtii și „dreptatea” ce i-s'a făcut, întotdeauna eșea la iveală. S'a hotărât atunci să-și dea nume fals. Dar înzadar. Și acest nume trebuia să-l dovedească și hârtii nu avea. Călătorind odată pe drum cu un tovarăș, acesta a adormit. Ploquet a voit atunci să-i fure din buzunar cartea de lucru.

Ploquet însă fu zărit de aceasta, care îi vorbi astfel. Nu țiar fi fost de nici un folos, căci odată ce s'au pierdut așa niște

hârtii, trebuie să anunți poliției. Și în două săptămâni te și prinde cu ele.

Ce-i rămânea dar să facă? Renunțase (abzise) de aceia, ca să ducă o viață regulată. Puterea voinței nu l'a părăsit la nevoie. L'a cuprins pofta de răzbunare. Pentru suferințele îndurate. Pentru prezent. Noaptea când vagabonda s'a întâlnit cu un lucrător pe drum. Au stat de vorbă. Hârtiile lucrătorului acesta erau în regulă, putea dar să lucreze dacă voia, îndată ce găsea lucru.

— Mi-s'a urit viața asta — grăi el. Într'o dimineață mă vor găsi mort pe drum. Într'adevăr Ploquet a omorât pe acest străin. I-a fost milă dar nu și-a putut stăpâni pofta de a avea și el hârtii. Hârtii... Cadavrul l-a aruncat într'o mocirlă.

— Acolo nu va fi găsit nici odată. Și de azi înainte... cum mă chemă? Da. Morceau. Așa este, eu sunt Morceau. Se indeltnicia cu acest cu noul nume. Literă cu literă și-a întipărit în minte, ca să nu dea greș când îl vor întreba.

— M'am născut în cercul Creusé; bine! — își zise — în comuna Moussat. Întâmplător chiar cunosc împrejurimile acestea. Tatal meu grădinar a fost... Foarte bine... Il chiamă Eugen, pe mine mă chiamă Lucaciu. Ciudat, dar în sfârșit e tot una, așa mă chiamă.

La primul cătun a fost primit. Era în

toil secerișului și a lucrat astfel două luni acolo. Și-a agonistt ceva parale și pe urmă a pornit spre oraș. A intrat ca ziler într'o turnătorie de fier. Trăia într'o viață cum-pătată și și-a adunat ceva și pentru iarnă. Primăvara iar l'au primit în turnătorie. Era sirguincios și bun lucrător și n'a trecut mult și fu numit supraveghetor.

Trecutau ani... Ploquet lucra și trăia fericit. Câte odată treceau vedenii înfloritoare pe dinaintea ochilor lui. Umbra călătorului pe care l'a ucis. L'a ucis... El... Ploquet a ucis pe cineva!... Cu toate că acum se simțea om brav. Și totuși să fi ucis pe cineva?!... Cu neputință!... Și i-s'a împrosătat atunci în minte suferințele îndurate în temniță și ce s'a petrecut apoi. Viața aceia grozavă, care a trebuit să o trăiască, prigonirea nedreaptă, de care a avut parte. În fine ceiace a săvârșit nu din bucurie a săvârșit. Și gândul acesta l'a liniștit.

Când însă fantazia îi zugrăvea cadavrul jertfei nevinovate, el ridea și se gândea la răzbunarea aceia, la care l'a împins societatea. Acea societate care l'a prigonit și hăituit, câtă vreme a fost om cinstit. Și numai atunci societatea aceasta l'a luat sub a ei ocrotire când în nebunia desnădejdei a săvârșit o crimă rușinoasă dar... *necesară.*

Trad. de: P. Darin.

Aztăzi, după 10 ani de luptă energică, deși încă slăbuți, vedem totuși un mic rezultat. Și cu acest mic rezultat, trebuie deocamdată să fim îndestulți, pentru-că nu ne vedem zdrobiți cu desăvârșire. *Și nădăjdum, că vom progresa treptat de aici înainte, căci viitorul e al socialismului.*

Trebuie să știm, că ideea socialismului mai cu greu a putut străbate în poporul român din Ungaria, pentru-că acesta e mai subjugat decât ori-care alt popor, atât din partea guvernărilor, capitaliștilor și streini, cât și din partea conducătorilor săi, a așa numitei clase inteligente române și a clericalismului.

Toți aceștia s'au aliat, și-au pornit lupta în contra luminării poporului român, în contra ideilor mărețe ale socialismului internațional.

Pentru-că devisa socialismului e: **Libertate, egalitate și frățietate.**

Domnii noștri înțeleg numai ca poporul să aibă libertate de a munci ca vita de dimineață până seara, spre a covăci averi pe seama clasei stăpânitoare, sau să piară între cele mai grozave chinuri, de mizerie și foamete. Se împotrivesc însă ca să aibă poporul drepturi și libertate la fel ca dânsii, să fie liber la organizare și asociare, precum liber să-și spună părerile prin pressă, sau prin adunări populare.

Nu! Astea nu le doresc domnii, ca să fie la fel cu ei — poporul.

Căci dacă această libertate ar avea-o poporul, atunci rânduirea putredă de azi s'ar nimici și în locul ei s'ar infiripa mai curând societatea viitoare socialistă, în care va domni cu glorie libertatea deplină pentru fiecare cetățean.

În al doilea rând nu se pot împăca domnii cu egalitatea. Cum să fie poporul de jos, opinea și zdrențarii, la fel cu fracu și țilindru. Să fie egal la muncă, egal la trai îndestulitor și egal să aibă drepturi atât politice, cât și economice? Însă socialismul pretinde și va duce la triumf egalitatea tuturor.

În al treilea rând, spin în ochii domnilor e devisa: frățietate. Pentru ce? Nu e greu de ghicit. Pentru-că va fi cu atât mai ușoară exploatarea proletariatului din partea capitalismului, cu cât popoarele se vor dușmăni mai mult între ele. În chipul acesta capitaliștii trag folos din dușmănia popoarelor, precum toți trași-impinșii ce trădesc după amara trudă a poporului, cum sunt advocații, popii, și așa mai departe.

De aceea socialismul caută ca să înfrățască popoarele, căci numai atunci, când va dăinui frăția între popoarele din întreaga lume, se va putea câștiga cu mai mare ușurință drepturi și pâne pentru toți.

Însuși marele nostru dascăl, Carol Marx s'a adresat către muncitorimea de pretutindenii cu următoarele cuvinte: *Muncitori din toate țările, uniți-vă!*

Și dintre aceste cuvinte putem pricepe, că numai prin unire și frățietate putem dobândi reacțiunea de azi și în locul ei să zidim societatea adevărată, în care fiecare om să se bucure nu numai de produsul muncii sale, dar și de frumusețile naturii.

Deci

Ce voim?

Drepturi și pâne poporului, libertate, egalitate și dreptate!

Un cerc restrâns de muncitori români și-a luat curajul de a lupta înainte cu energie, neținând socoteală de nimic ce i-s'ar pune în cale, urmând drumul apucat de 10 ani înainte pentru a propaga ideea socialistă în sânul poporului român, cel mai înapoiat dintre toate popoarele Ungariei, spre a-l scoate din ghiarele tuturor lipitorilor și a-l pune și pe el în rândul celorlalte popoare mai culte, cari prin puterea organizației bazate pe lupta de clasă și-au cucerit un trai mai omenesc și mai fericit.

Voim a cultiva poporul nostru românesc, tâlmăcindu-i toate tainele lumii și a vieții cum e azi rânduia și cum ar trebui să fie,

vom să-l scoatem din întunecimea în care zace de veacuri sub reverendele clericale. Pentru-că reverenda neagră înseamnă miezul nopții. Intunec, beznă domnește peste creierul poporului, atâta timp cât acesta se adapă la fântâna amăgitoare a clerului.

Proletari români! De lumină are lipsă creierul nostru, de lumina razelor socialismului internațional. Și aceste raze numai atunci se vor sălășui în creierul nostru, acoperit încă de ceață, când voi ne veți urma pe noi, socialdemocrați, cari luptăm pentru viitorul vostru. Să ne urmați spre țărurile dreptății, cari nu vă vor duce în prăpastie, — după cum v'au dus conducătorii de odioară — ci spre o lume plină de bucurie și îndestulare pe seama tuturor.

Asta o voiește socialismul și asta le voim noi socialdemocrații, propagatorii acestei idei mărețe. Și pentru a o duce la îndeplinire avem lipsă de sprijinul vostru, alor 3 milioane de proletari români din Ungaria, ca apoi să ne putem alătura la uriașa masă a proletariatului întregii țări, precum și al întregii lumi.

(Va urma.)

Cu salut frățesc:

Aurel Cristea.

Viața politică și socială.

ÎN ȚARĂ.

Patru adunări populare pentru votul universal.

În ultimele două Dumineci au avut loc în diferite orașe ale țării precum și în Viena întruniri însuflețite pentru introducerea votului universal în Ungaria.

Tovarășii de naționalitate ungară, cari locuiesc în Viena au organizat o astfel de întrunire într-o sală din uriașa grădină Praer. Adunarea a fost deschisă de tovarășul Ruzicska, care a arătat că Ungaria trebuie să capete cât de curând votul universal, căci ceiace a dat împăratul Austriei nu poate refuza regele Ungariei.

În numele partidului socialdemocrat ungar a luat cuvântul tov. Em. Buchinger, care între altele a spus, că în Ungaria un conte Tisza poate întoarce îndărăt trenul, poporul însă nu se va lăsa să fie întors, ci el tot înainte pășește și va lupta până ce va vedea votul universal introdus în țară. A îndemnat apoi pe Ungurii din Viena să dea și ei ajutorul lor în această luptă.

A vorbit și deputatul austriac, Winarski, ocupându-se cu rezultatul alegerilor din Austria. D-sa a spus că precum votul universal a măturat acum în Austria pe dușmanii poporului: Lichtenstein, Patai Weiskirchner și alți de teapa lor, așa și în Ungaria reforma aceasta va arunca în muzeul uitării ca pe niște momăie pe Tisza, Kossuth și compania. Atunci Ungaria va avea bani nu numai pentru tunuri și armată, ci și pentru nevoile poporului.

Adunarea poporală din Erzsébetfalva pentru votul universal a fost iarăș foarte mândră, luând parte peste patru mii de cetățeni.

Pentru iutăia oară a vorbit acum un deputat al partidului kossuthist, declarându-se pentru votul universal. E deputatul cercului Erzsébetfalva, Stefan Zlinsky, care a spus, că dacă partidul lui Kossuth nu se va pronunța pentru un vot universal cinstit, el va ieși atunci din acest partid.

Au mai luat cuvântul deputatul Beck din partidul Justhist, tov. Kunfi, dr. Kadosa din partea ligei votului universal și tov. Pfeifer.

În localitatea Sárvár a vorbit în mijlocul unei mari însuflețiri poetul suferinței Alex. Csizmadia.

La Ujpest, adunarea pentru votul universal din Dumineca aceasta, a fost de asemenea bine cercetată. Au vorbit deputații Benedek (justhist) Hedervary (kossuthist),

iar din partea socialiștilor Desider Bokányi.

A fost o idee nimerită din partea luptătorilor pentru votul universal, că se folosesc de Dumineci pentru a răspândi în sânul poporului mântuitoarea ideie.

Lărgirea obligației de asigurare a muncitorilor.

Ministrul de comerț a dat o hotărâre după care legea cu privire la asigurarea muncitorilor în caz de boală și accidente să nu se aplice numai la lucrătorii din stabilitățile comerciale și industriale, ci și la lucrătorii, funcționarii dela diferite asociații culturale și sociale.

Congresul socialiștilor din Bosnia și Herțegovina.

Luni și Marți s'a ținut la Sarajevo congresul socialiștilor din Bosnia și Herțegovina. Au luat parte la acest congres delegați ai organizațiilor muncitorești și socialiste din Zagreb, Belgrad, Dalmația, precum și deputatul Renner din Viena și tovarășii Buchinger și Veltner din Budapesta. Congresul a votat o rezoluție, prin care muncitorimea bosniacă protestează că parlamentul ungar hotărăște soarta Bosniei, fără ca masele populare să fie reprezentate în acest parlament, ca să-și poată spune cuvântul.

Congresul și-a exprimat apoi simpatia pentru Liga votului universal.

Kossuthiștii se reculeg...

Partidul kossuthist care până mai eri chocheta și făcea ochi dulci guvernului, iar membrii săi se mărgineau la rolul de mameleuci ce nu se împotrivesc la nici o hotărâre a miniștrilor — s'a văzut silit să-și schimbe acum atitudinea (ținuta).

Marți, partidul kossuthist a ținut o conferință și a hotărât ca să se ducă cu toate mijloacele lupta contra reformei militare și a grelelor ei poveri.

Hotărârea aceasta înseamnă o izbândă a partidului nostru socialdemocrat, care atât la congres, cât și în adunări și în foi a arătat că partidul kossuthist va pieri dacă se va arăta rob guvernului și va trăi mai departe în țară, dacă va da ascultare programului său și trecutului său istoric, care cere combaterea poverilor militare.

CRONICA.

— **Demonstrația** de Mercuri a muncitorilor din Budapesta, despre care ne ocupăm și în „Răvaș“, a fost de toată frumuseța. Ea a fost precedată de patru adunări populare, în care au vorbit tovarășii Garbai, Bokányi, dr. Landler și Farkas, fiecare atacând aspru guvernul pentru politica ei amăgitoare. La ora 8^{1/2} strada Andrassy era o mare de capete. Muncitorii cântau „Marseilea“ și alte cântece socialiste. Din când în când răsunau strigăte de: „Jos cu parlamentul de clasă!“ „Jos cu banda lui Khuen“, „Jos cu militarismul“, „Trăiască adevărata reprezentanță populară“, „Jos cu circul de pe malul Dunării!“

Mulțimea uriașă s'a oprit în fața clubului reformist, care luptă pentru votul universal. De pe balconul clubului au vorbit deputatul Beck, dr. Szende și tov. Buchinger, arătând cu toții însemnătatea luptei ce se dă acum.

Poliția de data aceasta a fost cuminte, ceiace dovedește că dacă ea nu are o ținută provocatoare, nu au loc vărsări, de sânge.

— **Moartea unui bun tovarăș.** Ni-se scrie: La Lugoș a fost dus zilele trecute la lăcașul de veci, tovarășul nostru Constantin Neda. Regretatul a fost ani de-a rândul membru activ în organizația partidului socialdemocrat, secția românească, lup

tând cu pana și vorba pentru luminarea muncitorului român. A scris numeroase articole în foile noastre „Adevărul” și „Glasul Poporului”. A luat parte dese-ori la adunări populare, ținute prin comunele sărace ale Bănătuului, îndemnând cu vorba-i însuflețită pe țărani și muncitori la unire și organizare. Pentru un articol „Asasinii drepturilor” ce l'a scris regretatul Neda, după alegerile parlamentare din 1910, procurorul din Timișoara l'a chemat la răspundere. Dar moartea l'a răpit, fără ca să fi dat ochi cu domni judecătorești și cu pușcăriia deținuților politici. Tovarășul Neda a avut o biată funcție într-o cancelarie advocațională din Lugoj, unde a muncit mult pentru o plată de răs: 25 florini pe lună. Pe lângă aceasta a avut mult de îndurat din partea părinților săi, țărani sărmani cu idei învechite, cari necăjiau mereu pe flăcăul lor, că „de ce umblă cu socialiștii.”

Fire simțitoare, dar natură debilă (slab) a fost și el doborât de cruda boală, ofica, care seceră atâtea vieți muncitorești. La groapă, un popă a ținut cu cale să spună, că socialismul l'a omorât pe tov. Constantin Neda. Și acum și părinții defunctului sunt de aceiaș părere. Cât de greșit sunt ei. Toemai ideile socialismului l'au îndrumat pe celce nu mai este în mijlocul nostru, să ducă un trai așezat, socialismul l'a făcut să vadă ce cere viața: lumină, aer, hrană, dar societatea mașteră de azi răpește toate aceste puteri de viață muncitorului. Nu socialismul l'a omorât pe tov. Neda, ci ofica, boala sărăciei, a mizeriei fără hotar, a muncii pline de trudă și nerăsplătită.

În numele tuturor tovarășilor cari l'au cunoscut și prețuit pe Constantin Neda, îi spun cu glas îndurerat: Dormi în pace! Nu te vom uita.

I. Bud.

— **Tara arde — baba se piaptănă.** Dii comitatul Bihorului se anunță o întâmplare care vine să întărească și mai mult credința noastră cătă nedreptate și ticăloșie săvârșește guvernul, când voiește neapărat să urce dările pentru nevoile militarismului, în vreme ce în țară sărăcia și glasul foamei strigă cătră cer.

Așa în comuna Mezögyán din Bihor, reprezentanța comunală a primit poruncă dela fibărău să adune în ori-ce chip cu puțință dările, cari de luni și ani de zile n'au mai fost plătite. Porunca aceasta însă nu poate fi dusă la îndeplinire, de oarece populația acestei comune e într-o așa stare de sărăcie, încât dările s'ar putea aduna numai dacă s'ar vinde tot ce se află în miclele și dărăpănațele colibe. Ori așa o neomenie nu voiește să facă reprezentanța comunală și de aceia au comunicat fibirăului, că mai bine părăsesc toți membrii reprezentanței comunale slujbele lor, decât să se facă vinovați de așa o faptă căinească, față de oamenii din sat. Fibirăul n'a avut ce face, decât să împărțesească fișpanului acest lucru, ca să-și spargă dânsul capul ce-anume e de făcut. Nu ne îndoim, că și ministrul de interne a fost informat de starea de plâns din aceasta comună. Măsuri de îmbunătățire, e mai mult ca sigur, nu va fi luat. Guvernul țării doar altă grije are acum: să treacă prin Casa țării legea militară, lege prin care popoarele din patrie vor fi silite să plătească dare mai mare pentru armată, și atunci povara militarismului va provoca în mii de comune din Ungaria așa o stare de mizerie când populația nici bir nu va putea plăti, dar nici pânea cea de toate zilele nu va putea agonisi în această nenorocită țară. Ce bine se potrivește aci înțeleapta vorbă a poporului nostru: **Tara arde și baba se piaptănă. Populația patriei moare de sărăcie, iar guvernării se gândesc de unde să adune bani ca să dureze vapoare de război.**

— **Adunare poporală oprită.** Unde e vorba de interesul muncitorilor, acolo lege nu există. Aceasta ne-a dovedit-o de atâtea ori autoritățile noastre, slujile plecate ale clasei domnitoare. Iată de pildă tovarășii noștri din Dolova de câteva săptămâni se zbat ca să capete îngăduială de

a ținea o adunare poporală. De două-ori au înaintat câte o rugare pentru permisiune. La început solgăbirăul nu le-a permis ținerea întrunirii. A doua-ora notarul nici n'a voit să mai trimeetă rugarea la solgăbirău. Numai în ultimul moment, când tovarășii s'au interesat că dă permisiune ori ba, au văzut că rugarea lor e aruncată într'un colț al cancelariei notariale. Tovarășii noștri din Dolova fiind însă pregătiți pentru ținerea acestei adunări au cerut cu stăruință îngăduiala, solgăbirăul le-a răspuns că a căpătat ordin dela ministru, ca în timpul secerișului să nu se permită nici o adunare. Și pentru a se asigura ca nu cumva tovarășii să țină adunarea, a trimis jandarmi în Dolova. A fost chemat apoi tov. Nicolae Zarici în cancelaria comunală și i-s'a spus, că nu cumva să îndrăznească să țină adunare, că are să fie vărsare de sânge. Astfel se poartă autoritățile noastre cu poporul care cică se bucură de libertatea constituțională.

— **Cresc rândurile muncitorilor organizați . . .** Zilele trecute a apărut la Berlin un raport asupra mișcării sindicale pe anul 1909 a tuturor țărilor, cari sunt afiliate la secretariatul internațional Raportul e redactat de tov. Leigen, deputat în parlamentul german și secretar internațional al centrelor naționale ale sindicatelor. Din acest raport aflăm că cele douăzeci de țări reprezentate la secretariatul internațional, au în total 9,583.493 muncitori organizați în sindicate. Dacă la această cifră uriașă se mai adaugă și numărul muncitorilor organizați în Australia, se ajunge la un total de 10 milioane de muncitori organizați. După țări numărul sindicatelor se împarte astfel:

Germania are 2,447.578 de muncitori organizați; Anglita 2,406.746; Statele-Unite 1,710.433; Franța 997.350; Italia 783.538; Austria 455.401; Suedia 148.649; Olanda 145.000; Belgia 138.928; Danemarca 121.295; Elveția 112.613; Ungaria 85.266; Norvegia 44.223; Spania 40.984; Finlanda 24.928.

Celalte țări, Bulgaria, România, Bosnia-Herțegovina, Serbia, Croația, n'au decât vre-o câteva mii de organizați.

Toate organizațiile muncitorești din Europa au cheltuit în anul 1909 aproape 59 milioane de mărci ca ajutoare pentru lipsa de lucru, cazuri de boală, moarte, ajutoare pentru călători etc.

Cea mai bună petrecere e cetitul. Cărțile sunt pentru om cei mai buni prieteni, căci îl luminează, îi dă deslușiri despre rânduirea vieții și a lumii. Un tovarăș al nostru, Spiridon Calu și-a luat însărcinarea de a ușura tovarășilor procurarea de cărți bune și ieftine. În depozit la dânsul se află următoarele broșuri:

Biblioteca *Facla*, sub conducerea tov. N. D. Cocea Nr. 1. *Viața, religia, patria, armata, averea*, de Tolstoi; Nr. 2. *Zorile*, de Anatole France; Nr. 3. *Cei cari trăesc și cei cari mor*, de Tolstoi; Nr. 4. *Povești de Crăciun*, de Leonida Andreev; Nr. 5. *Îngropatul de viu*, de Edgard Poe; Nr. 6. *Vișul și realitatea*, de Nizan; Nr. 7. *Antecristul*, de P. Nietzsche; Nr. 8. *Cele două judecăți*, de Deledda; Nr. 9. *Oșinditul*, de Mark Twain; Nr. 10. *Negură*, de Leonida Andreev; Nr. 11. *Vacanțele domnului Ledbeeter*, de H. G. Wells; Nr. 12, 13. *Gobseck*, de Balzac; Nr. 14. *Makar Ciudra*, de Maxim Gorki; Nr. 15—16. *Furtuna*, de Ostrovski; Nr. 17. *Vestitorul*, de Villers de L'Isle Adam; Nr. 18. *Cântecul de nuntă*, de L. Lagerlöf; Nr. 19. *Hanul de odinioară*, de Nansen.

Toate aceste broșuri costă 10 fil. numărul cu expediție cu tot.

Pentru a se putea expedia la cererea tovarășilor, e de dorit a se scrie deslușit adresa fiecăruia și a se trimite pe adresa: **Spiridon N. Calu, Budapesta, VII, Dembinszki-utca 30, III/19.**

— **Sezonul grevelor e vara.** Acum în mai toate țările clasa muncitoare luptă cu clasa patronală, fie pentru o răsplătire mai

dreaptă a muncii, fie pentru a arunca de pe grumazul ei atâtea cătușe ce o țin ferecată pe loc. În Budapesta pe lângă grevele despre care ne ocupăm în mișcarea sindicală, — avem acum o mare grevă a brutarilor. Patronii brutari voiesc să impună lucrătorilor, societatea lor de mijlocire de lucru, apoi nu îngăduie ca 'n ateliere să fie câte un om de încredere a organizației muncitorilor și încă alte multe măsuri de restrângere a libertății lucrătorilor. De aceea tovarășii brutari au declarat greva, care durează de vre-o 6 zile.

Mulți patroni nu s'au lăsat a fi terorizați de patronii mari, și n'au făcut boicot, aprobând cererile lucrătorilor. E sigur, că și ceilalți patroni nu vor putea rezista și vor trebui să satisfacă revendicările greviștilor.

La Paris peste 20000 de zidari au declarat Duminecă grevă. Ei cer reducerea duratei zilei de lucru la 9 ore și desființarea biroului de mijlocire de lucru a patronilor. Joi au ținut o mare adunare la Paris unde au luat parte peste 20.000 persoane. A fost apoi o încăierare cu poliția.

Activitatea noastră.

S'a primit dela secțiunea din Blaj suma de 7 coroane și 76 fileri, dintre cari 2 cor. și 56 fileri sunt dare de partid.

Mișcarea sindicală.

In Budapesta:

Greva Caretașilor durează încă intrând în a 5-a săptămână de rezistență.

Greva tinichigilor (plecheri) și a electricienilor continuă de-asemena, s'a restrâns însă prin boicotarea unor ateliere. Muncitorii dela breslele acestea sunt îndemnați să ocolească Budapesta.

INCUNOȘTIINȚARE.

Tovarășii sunt rugați ca scrisorile ce vor să le trimeetă pe adresa tov. P. Buciumean, să le trimeetă de aici înainte pe adresa „Adevărul” szerkesztősége, VIII, Conti-utca 4., până la alte dispoziții.

POȘTA REDACȚIEI.

Tovarășul Aurel Cristea s'a reîntors dela Stubnyafürdő, deci adresa lui va fi de aici înainte: *Aurel Cristea, Vác, Államfogház.* Tov. Germany Detroit Mich, America. La declarațiunea ce ai publicat-o în R. M. avem de răspuns următoarele:

Administrația „Adevărului” a primit 10 coroane la 1 Aprilie 1911, de când se și începe abonamentul și care expiră la 31 Martie 1912. Acele zece coroane însă ne-ai scris să le întrebuițăm în următorul mod: pentru cercul secțiunii din Cantonul Ochio 5 coroane un abonament, iar pentru celelalte 5 cor. să trimitem foi de agitație. Așa că de atunci regulat se expediază câte un număr de abonament cât și 20 exemplare de foi pentru agitație în Cantonul Ochio, la Cercul muncitorilor români. Prin urmare nu înțelegem motivul reclamațiunii. Foile expediate nu le primim îndărăt, deci ele ajung la destinație. Rugăm pe această cale secțiunea românească din Ochio să ne încunoștiințeze în mod oficial dacă într'adevăr primesc foile, iar tovarășul Germany poate cere aceiaș lămurire dela susnumita secțiune.

Redactor-responsabil: **Jon Flueraș.**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.